

Souhrnná zpráva ze zasedání Národního institutu pro zvládání pandemie za rok 2024

V roce 2024 proběhlo setkání vedoucích odborných skupin Národního institutu pro zvládání pandemie (dále jen „NIZP“) 21krát, účast členů většinou probíhala online. Mezi zasedáními NIZP se scházely i jednotlivé pracovní odborné skupiny.

V průběhu celého roku byly aktivně sledovány všechny vyskytující se infekce (covid-19, spalničky, pertuse, chřipka, pneumonie způsobené mykoplazmaty aj.) a diskutována byla vždy i další aktuální témata, týkající se aktuální epidemiologické situace nejen v ČR, ale i v zahraničí.

Ze začátku roku bylo ústředním tématem onemocnění covid-19 a oblasti s tímto onemocněním související (monitoring odpadních vod, nastavení pravidel hygienických opatření, očkování a e-surveillance). V lednu se však stala dominantním onemocněním chřipka, výskyt covid-19 postupně u běžné populace klesal.

V únoru se do popředí dostaly spalničky, kde byl hodnocen jejich výskyt, jak v ČR, tak i v dalších zemích, odkud mohl hrozit import do ČR, a přehled očkování. SZÚ vytvořil edukační materiál týkající se apelu na očkování proti spalničkám a pro cestovatele.

Ve druhé polovině února se do popředí dostala pertuse, jejíž výskyty byly zaznamenány i u dětí do jednoho roku. Zahájena byla informační kampaň (SZÚ, MZ, odborné skupiny souvisejících oborů), jejíž cílem bylo informovat o aktuálním stavu laickou veřejnost se zdůrazněním možností očkování proti pertusi. Probíhaly debaty okolo nastavení přeočkování v dospělém věku a úhrady za očkování, probírána byla očkovací strategie i ve zdravotnických zařízeních. Upozorněno bylo i na podhlášenost pertuse v dospělé populaci, bagatelizaci pertuse v médiích, naštěstí situace v ČR neměla zásadní negativní dopad na kapacity lůžkových částí v nemocnicích.

Opakovaně byla diskutována úprava očkovací strategie proti pertusi a zavedení hrazeného očkování těhotných a očkování v dospělosti. Podporu tomuto návrhu vyslovila i Národní imunizační komise na červnovém zasedání. Proces realizace se však legislativně zastavil v prosinci, vakcíny by mohly být dostupné, podle nastaveného harmonogramu, v květnu/červnu 2025.

K připomínkám členům NIZP byly předloženy materiály (prezentace, analytické materiály, informační letáky) vytvořené zaměstnanci SZÚ a MZ podporující „boj“ s pertusí a spalničkami.

V průběhu všech zasedání byl opakovaně zdůrazňován apel na očkování proti covid-19 aktuální vakcínou, tzn. tou, která je doporučována WHO a schválena EMA (European Medicines agency), a to především u rizikových skupin populace, dále proti spalničkám, pertusi, očkování před cestováním a dodržování protiepidemických opatření a respirační hygieny. Na přelomu července a srpna se v zahraničí objevila nová subvarianta covid-19 označovaná jako FLiRT. Ačkoli byla tato varianta infekčnější, tak nezpůsobila závažnější formy nemoci, a její nárůst se proto neprojevil v nemocnicích.

Koncem srpna se v Evropě (včetně ČR) objevily případy Mpox, které otevřely diskusi ohledně očkování, o které ovšem není dlouhodobě velký zájem, ačkoli je vakcína dostupná a očkování je pro rizikové skupiny bezplatné. Vzhledem k narůstajícímu cestovnímu ruchu se však muselo řešit rozšíření indikační skupiny o skupinu cestovatelů, kteří splňují kritéria stanovená rozhodnutím MZ.

V první polovině září byla ustanovena Rada vlády pro veřejné zdraví, jakožto poradní orgán vlády pro oblasti zdraví, ochrany a podpory veřejného zdraví, pracovních podmínek a životního prostředí, jejíž místopředsedkyní se stala hlavní hygienička MUDr. B. Macková, MHA a tajemníkem Mgr. M. Fošum, ředitel Odboru ochrany veřejného zdraví MZČR, oba členové NIZP.

V průběhu jednotlivých setkání NIZP se často opakoval požadavek na sekvenování z důvodu tvorby uceleného přehledu o cirkulaci původců relevantních onemocnění, včetně jejich variant.

Se zahájením nového školního roku se covidová situace začala dle očekávání pozvolna zhoršovat (začátek školy, ochlazení). Skupina laboratorní diagnostiky ve spolupráci se Společností pro lékařskou mikrobiologii ČLS JEP vypracovala pravidla PCR testování pro období nadcházející respirační sezóny. Zároveň také finalizovala znění nových laboratorních výkonů pro vykazování diagnostických testů na virové respirační infekce, které vstoupily v platnost 1. 1. 2025.

Druhá polovina měsíce září až do října se nesla v postižených regionech ve znamení povodní. Tato živelná katastrofa otevřela množství nových témat, která se stala aktuálními a vyžadovala okamžitou diskusi. V rámci setkání NIZP se řešilo Mimořádné očkování proti hepatitidě A, proběhla debata, zda

očkovat v ohnisku nákazy nebo preventivně plošně, otázkou byla i dodávka očkovacích látek a záchyty několika případů leptospirózy. Z praxe vyplynula potřeba zjednodušit a zrychlit schvalování a realizaci Mimořádného očkování (např. právě v době povodní).

V měsíci říjnu se podle očekávání stala ústředním tématem nová vakcína KP.2. proti onemocnění covid-19, které vydala EMA souhlasné stanovisko. Musela se však nastavit očkovací strategie KP.2., informovat veřejnosti o využití nové vakcíny (vysvětlit přechod priority z vakcíny JN.1. na KP.2. a smysl přeočkování). Před příchodem chřipkové epidemické vlny se opakovaně zdůrazňovala nutnost zvýšení proočkovanosti proti chřipce.

Ke konci roku byla epidemiologická situace, co se týká respiračních nemocí v očekávaných hodnotách, nastal pozvolný nárůst bez eskalace do dramatických čísel, dopad na nemocnice byl zvládnutelný. Od nového roku se očekával nárůst počtu onemocnění chřipkou, ačkoli zájem o očkování proti chřipce byl celoročně mírně vyšší než očkování proti covid-19, nedosahoval požadovaných hodnot. V listopadu byly vydány aktualizované doporučené postupy „Diagnostika a léčba covidu-19 v nemocnici“ a „Diagnostika a léčba covidu-19 mimo nemocnice“. NIZP se opakovaně věnoval zajištění dostupnosti a úhrady všech antivirotik proti covidu-19.

V prosinci bylo zaznamenáno nahromadění febrilních stavů s podezřením na vznik nového onemocnění označeného prozatím jako Disease X v Kongu, ovšem podle odebraných vzorků se zvažovalo, zda se nejedná o malárii nebo jinou již známou infekci.